

РЕЦЕНЗІЯ

Гринишиної Марини Олександрівни, докторки мистецтвознавства, професорки,
професорки кафедри театрознавства Київського національного університету
театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого
на дисертацію **Полонського Валерія Геннадійовича**
«Форми фінансування організаційно-виробничої діяльності українського
театру та їх вплив на творчий процес: історія і сучасність»,
подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
026 «Сценічне мистецтво», галузь знань 02 Культура і мистецтво

1. Актуальність теми дослідження

Зауважимо, що організаційно-виробнича діяльність українського театру, зокрема форми її фінансування, не часто стає предметом наукових досліджень. Так, на сьогодні практично відсутні фахові студії, присвячені ретроспективному аналізу цього процесу. Між тим, актуальність подібних досліджень зумовлена їхньою важливістю для сталого функціонування сучасної театральної галузі, особливо в умовах тривалого військового конфлікту. Особливого значення набуває дослідження історії організації театральної справи в Україні, форм організаційно-виробничих моделей професійних театрів, а також видів фінансування сценічного мистецтва від періоду його становлення у другій половині XIX ст. до сьогодення.

Представлена до захисту дисертація В. Г. Полонського за своєю актуальністю відповідає необхідності ґрунтовного вивчення та висвітлення зазначеної вище проблематики, насамперед в її історичному поступі.

2. Наукова новизна результатів дисертації.

На основі ознайомлення з науковими працями та статтями, присвяченими організаційно-виробничій діяльності українського театру та театру інших країн, законодавчими документами щодо фінансової підтримки українських театрів, результатами аудиторських перевірок організаційно-виробничої діяльності театрів на сучасному етапі розвитку галузі, а також службово-допоміжною літературою, що містить відповідний понятійно-категоріальний апарат, В. Г. Полонський вперше охарактеризував форми фінансування організаційно-

виробничої діяльності театрів від приватних труп та товариств на паях, труп корифеїв українського театру другої половини XIX с. до різноманітних видів театрів на сучасному історичному етапі розвитку театральної галузі в Україні.

Також дисертант систематизував організаційно-правові моделі професійних українських театрів, форм їх фінансування, джерельну базу фінансової підтримки та визначив її вплив на творчий процес. Як результат, В. Г. Полонський розробив авторську модель взаємозв'язку між фінансуванням і творчим процесом у театрі.

Наукова новизна роботи полягає й у тому, що дисертантом введено у науковий обіг нові матеріали, що допомогли вияскравити взаємозв'язок між фінансуванням українських сценічних колективів та їхньою творчою діяльністю у зазначений період.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у:

1. розширенні та поглибленні знань у сфері організації театральної справи в Україні в історичній ретроспективі;
2. окресленні видів фінансування як вагомого важелю розвитку українських театрів;
3. доведенні їхнього безпосереднього впливу як на організаційно виробничу діяльність театрів, так і на самий творчий процес, гастрольну діяльність та фестивальний рух.

Пропоновані теоретичні положення і висновки можуть бути використані у дослідженнях сучасного театального процесу, а отримані результати сприятимуть поглибленню уявлень про механізми фінансової та виробничої діяльності сценічних колективів у контексті культурної політики певної доби.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їхнього використання при розробці курсів лекцій, укладанні навчальних посібників, підручників, програм, спецкурсів, у процесі наукового висвітлення відповідної проблематики з теорії та історії культури, мистецтвознавства, театрознавства, організації театральної справи та теорії театального менеджменту.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова обґрунтованість основних положень і висновків дисертаційного дослідження В. Г. Полонського зумовлена і підтверджена глибоким і всебічним опрацюванням теоретичних і фактологічних джерел, грамотним поданням наведених результатів і доведеною самостійністю виконання дослідження.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

У процесі пошуку методів і підходів, необхідних для здійснення продуктивного дослідження, В. Г. Полонський переконливо доводить, що вивчення форм фінансування організаційно-виробничої діяльності театрів в Україні має відбуватися у взаємодії з творчим процесом та в історичній ретроспективі. Своєю чергою, формування відповідного контексту потребує застосування комбінованої методології, що включає елементи історичного методу і методологій хронології та типологізації. Вважаємо, що обрана дослідницею методологія є цілком доречною і функціональною.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження В. Г. Полонського висвітлено у п'яти одноосібних статтях та одній статті, написаній у співавторстві, з яких три одноосібні статті та одна стаття у співавторстві опубліковані у фахових виданнях, затверджених МОН України, а також у двох доповідях на наукових конференціях, тези яких опубліковані у збірниках матеріалів. Оприлюднення основних положень дисертації є повним і відбиває головні ідеї та основні отримані результати дослідження.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Структура дисертації чітко вибудована і є цілком логічною, сповна відбиває системний підхід вивчення, висвітлення та осмислення теми роботи.

Дослідження складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст дисертації розкривається послідовно, з обґрунтуванням авторських тез і висновків. Висновки свідчать про досягнення мети та розв'язання дисертантом поставлених проблем.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

У дисертаційному дослідженні не виявлено порушень академічної доброчесності. Висновки рецензента підкріплено електронною перевіркою дисертації на плагіат. Використані ідеї та фактаж використано та оформлено згідно з відповідними стандартами цитування та посилання. Список використаних джерел є вичерпним і відповідає змісту дисертаційного дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. У дослідженні бракує компаративного аналізу організаційно-виробничої діяльності українських театрів та форм її фінансування у наддніпрянській Україні та Галичині;
2. Для ґрунтовнішого ретроспективного аналізу процесу удержавлення українських сценічних колективів більшовицькою владою у 1920-х рр. не зайвим був би унікальний приклад Мистецького об'єднання «Березіль»;
3. Системному уявленню про трансформаційні процеси у вітчизняній театральній справі заважає відсутність бодай стислої характеристики Театральної реформи 1986-1988 рр.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації.

Дисертація Полонського В. Г. «Форми фінансування організаційно-виробничої діяльності українського театру та їх вплив на творчий процес: історія і сучасність», подана до захисту на здобуття ступеня доктора філософії, є актуальним, завершеним та самостійним дослідженням, виконаним відповідно до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування

рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво».

Докторка мистецтвознавства, професорка,
професорка кафедри театрознавства
КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого

М. О. Гринишина